

Sygn. akt IV KS 34/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **T. P.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 18 stycznia 2023 r.,

skargi wniesionej przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w Rudzie Śląskiej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 19 sierpnia 2022 r., sygn. akt VI Ka 321/22

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 6 grudnia 2021 r., sygn. akt III K 471/21 i przekazującego sprawę temu

Sądowi do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 6 grudnia 2021 r., sygn. III K 471/21, T. P. został uznany za winnego tego, że:

1. w dniu 29 grudnia 2015 r. w bliżej nieustalonym miejscu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę [...] Bank Oddział w W. przy zawieraniu umowy pożyczki gotówkowej o nr [...] w kwocie 2000 zł za pośrednictwem strony internetowej, posługując się danymi osobowymi Ł. P. bez jego wiedzy i zgody, czym wprowadził w błąd pracownika spółki [...] Bank co do danych osobowych pożyczkobiorcy i zamiaru spłaty zobowiązania, tj. czynu z art. 286 § 1 k.k., za który wymierzona została kara 100 stawek dziennych grzywny po 50 zł każda;
2. w dniu 15 października 2015 r. w Z., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w czasie zawierania umowy elastycznej pożyczki ratalnej nr [...], wykorzystując fakt posiadania danych osobowych M. K. i posługując się nimi, wprowadził w błąd pracownika Z. sp. z o.o. z siedzibą w W. co do tożsamości osoby zawierającej przedmiotową umowę oraz dokonał podrobienia podpisu rzekomego pożyczkobiorcy na przedmiotowej umowie elastycznej pożyczki ratalnej, czym doprowadził Z. sp. z o.o. z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 2000 zł, tj. czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
3. w dniu 17 listopada 2015 r. w Z., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w czasie zawierania umowy pożyczki nr [...], wykorzystując fakt posiadania danych osobowych M. K. i posługując się nimi, wprowadził w błąd pracownika A. S.A. z siedzibą w W. co do tożsamości osoby zawierającej przedmiotową umowę oraz dokonał podrobienia podpisu rzekomego pożyczkobiorcy na przedmiotowej umowie pożyczki nr [...], czym doprowadził A. S.A. z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 5000 zł, tj. czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
4. w okresie od 23 do 24 listopada 2015 r. w Z. i G., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, prowadząc działalność gospodarczą pod firmą A. w Z. po uprzednim podaniu danych osoby M. S. rzekomo ubiegającej się pożyczkę pieniężną oraz wskazaniu numeru konta bankowego, na który pożyczka miała zostać udzielona w rzeczywistości należącego do A. w Z.,

uzyskał druk umowy pożyczki z dnia 24 listopada 2015 r o nr [...] pomiędzy A. S.A., a M. S., po czym podrobił podpisy wymienionej na umowie, a następnie posłużył się umową jak autentyczną, wprowadzając w błąd przedstawiciela A. S.A. M. D. zajmującą się pośrednictwem w zawarciu umowy co do rzeczywistej osoby zawierającej umowę oraz zamiaru jej spłaty, doprowadzając A. S.A. z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia kwotą 5000 zł, przelaną w dniu 2 listopada 2015 r. na konto bankowe należące do A. w Z., tj. czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

5. w dniu 9 lutego 2016 r. w Z., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził I. S.A. z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 5000 zł z tytułu otrzymanej pożyczki, poprzez wprowadzenie w błąd przedstawiciela pokrzywdzonej spółki co do danych osobowych pożyczkobiorcy i możliwości wywiązania się z warunków umowy, podrabiając jednocześnie podpis T. D. na umowie pożyczki o nr [...], tj. czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
6. w dniu 15 lutego 2015 r. w Z. i R., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, uprzednio podrabiając w celu użycia za autentyczny podpis E. Ł. na umowie pożyczki nr [...], wprowadził w błąd przedstawiciela A. S.A. z siedzibą w W. co do tożsamości pożyczkobiorcy i zamiaru wywiązania się z zawartej umowy, doprowadzając A. SA z siedzibą w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 3500 zł, czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

przy uznaniu, iż czyny z pkt II – VI stanowią ciąg przestępstw wymierzona została za nie kara grzywny w wysokości 500 stawek dziennych po 50 zł każda, zaś na podstawie art. 91 § 2 k.k. wymierzona została kara łączna 500 stawek dziennych grzywny po 50 zł każda; na podstawie art. 46 § 1 k.k. T. P. został zobowiązany do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych: [...] Bank kwoty 2000 zł, Z. sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty 2000 zł, A. S.A. kwoty 13 500 zł i I. sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty 5000 zł.

Od powyższego wyroku oskarżony złożył apelację, w której zarzucił obrazę przepisu prawa w zakresie jakim sąd orzekł o wysokości środka kompensacyjnego

w postaci obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przypisanymi czynami, wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych kwot pomniejszonych o wysokość realnie naprawionej przez oskarżonego szkody, zgodnie z dokumentacją złożoną w toku postępowania.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 19 sierpnia 2022 r., sygn. VI Ka 321/22, zaskarżony wyrok został uchylony w zakresie orzeczenia o środku kompensacyjnym i sprawa w tej części przekazana została sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W pisemnych motywach orzeczenia sąd ten wskazał, że sąd I instancji nie dokonał jakichkolwiek ustaleń w przedmiocie środka kompensacyjnego, co implikowało wydaniem wadliwego orzeczenia w tym zakresie, zaznaczając, że sąd odwoławczy byłby zmuszony do przeprowadzenia „w tej części postępowania w całości”.

Od tego wyroku skargę na podstawie art. 539a § 1 i 2 k.p.k. złożył prokurator Prokuratury Rejonowej w Rudzie Śląskiej. Zarzucił rażące naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 6 grudnia 2021 r. i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania bez wykazania potrzeby przeprowadzania na nowo przewodu sądowego w całości w sytuacji, gdy uchylenie orzeczenia miałoby w istocie dotyczyć jedynie określenia wysokości środków kompensacyjnych w postaci obowiązku naprawienia szkody przez skazanego T. P. wobec poszczególnych pokrzywdzonych. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach w zaskarżonym zakresie.

W pisemnej odpowiedzi na skargę obrońca oskarżonego przychyliła się do stanowiska prokuratora.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Analiza akt niniejszego postępowania nakazywała uznać, że skarga na wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach była oczywiście zasadna. Zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem art. 437 § 2 zd. drugie *in fine* k.p.k. Przepis powyższy przewiduje zamknięty katalog podstaw uchylenia wyroku i

przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, nakładając na sąd odwoławczy obowiązek merytorycznego orzekania, poza przypadkami w nim skatalogowanymi. Funkcją tego sądu nie jest powtórzenie postępowania dowodowego czy prowadzenie całego postępowania co do istoty. Zwiększona apelacyjność postępowania drugoinstancyjnego nie tylko jednak pozwala, ale wręcz implikuje obowiązek ponowienia lub uzupełnienia materiału dowodowego w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla prawidłowego przeprowadzenia kontroli odwoławczej. W razie braku okoliczności wymienionych w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. sąd odwoławczy w obliczu stwierdzenia uchybienia obowiązany jest dokonać zmiany zaskarżonego orzeczenia. Podstawę mogą stanowić tu zarówno dowody zgromadzone przez sąd I instancji, jak i dowody przeprowadzone przed sądem II instancji, z tym zastrzeżeniem, że nie może to prowadzić do powtórzenia przewodu sądowego w całości. Jeżeli więc stan dowodowy nie jest wystarczający do wydania wyroku reformatoryjnego i wymaga uzupełnienia przewodu sądowego, lecz nie w całości, to sąd *ad quem* jest zobowiązany przeprowadzić dowody i wydać orzeczenie merytoryczne. Uprawnienia w zakresie przeprowadzenia dowodów pozostają na tej płaszczyźnie analogiczne, jak przed sądem I instancji. Sąd odwoławczy może więc przeprowadzić dowód zarówno z osobowego źródła dowodowego, jak i ze źródła rzeczowego, może przeprowadzić dowody w sposób bezpośredni oraz w wypadkach wskazanych w ustawie - w sposób pośredni. Zaznaczyć przy tym trzeba, że w przypadku, gdy sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, to w tym zakresie – wchodząc w rolę sądu *meriti* – powinien dostosować treść rozstrzygnięcia do wymogów art. 413 § 1 pkt 5 i 6 oraz § 2 pkt 1 i 2 k.p.k., a treść pisemnego uzasadnienia wyroku – do wymogów art. 424 § 1 i 2 k.p.k. (art. 458 k.p.k.) – zob. np. postanowienie SN z 24 października 2017 r., V KK 265/17, LEX nr 2408341.

Odnosząc powyższe uwagi do realiów niniejszej sprawy nasuwa się oczywisty wniosek, że żadna z enumeratywnie wskazanych w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. przesłanek do wydania orzeczenia kasatoryjnego nie wystąpiła. Nawet sam sąd II instancji wprost jej nie zwerbalizował, wskazując, że „w tym zakresie (rozstrzygnięcia o środku kompensacyjnym – przyp. SN) należy przeprowadzić postępowanie w całości”, nie wspominając już o tym, że jako podstawę prawną

uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wskazał art. 454 § 1 k.p.k. (5.3.1.4.1.). Z pisemnych motywów orzeczenia ewidentnie wynika, że podstawą skasowania wyroku sądu I instancji było zaniechanie poczynienia wnikliwych ustaleń w zakresie wysokości szkody, determinującej prawidłowość orzeczenia wydanego na podstawie art. 46 § 1 k.k. W odniesieniu do tego uchybienia zawarte zostały też wskazówki co do niezbędnego zakresu uzupełnienia postępowania dowodowego, które miałyby za cel ustalenie takiej wysokości szkody, która będzie odzwierciedlała stan istniejący w chwili orzekania, jak również uwzględni klauzulę antykumulacyjną (art. 415 § 1 k.p.k.). Ten zakres nie wpisuje się jednak w treść przesłanki ponowienia całości przewodu sądowego. Konieczność zwrócenia się między innymi do organów zarządzających pokrzywdzonymi spółkami czy komornika sądowego, w celu uzyskania aktualnych informacji co do rozmiaru wierzytelności, lub nawet uzupełniające przesłuchanie oskarżonego na tę okoliczność, wciąż bowiem nie implikuje przeprowadzenia ponownie przewodu sądowego, o czym mowa w art. 437 § 2 zd. drugie *in fine* k.p.k. Jest to zatem materia, która - zgodnie z obowiązującymi przepisami - winna być procedowana przed sądem odwoławczym.

Na gruncie niniejszej sprawy niewątpliwie zatem nie zachodziła konieczność powtórzenia całości przewodu sądowego, co wyłączałoby kompetencję sądu II instancji do merytorycznego orzekania. Uchylenie zaskarżonego apelacją wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji stanowiło rażące naruszenie przepisu art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., co zostało wykazane w złożonej skardze oraz zaaprobowane w pisemnej odpowiedzi. Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlegać musiał uchyleniu, a sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W jego toku winy zostać uwzględnione wyrażone powyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.).